

Obres escollides de Lenin en català

L'IMPERIALISME I L'ESCISSIÓ DEL SOCIALISME

V. I. LENIN

Gener 1916

2ª edició

Edicions internacionals Sedov

Hi ha alguna relació entre l'imperialisme i la monstruosa i repugnant victòria que l'oportunisme (en forma de socialxovinisme) ha obtingut sobre el moviment obrer a Europa?

Aquest és el problema fonamental del socialisme contemporani. Després d'haver deixat plenament establert en la nostra literatura de partit, en primer lloc, el caràcter imperialista de la nostra època i de la guerra actual, i, en segon lloc, el nexa històric indissoluble que existeix entre el socialxovinisme i l'oportunisme, així com la seua igualtat de contingut ideològic i polític, podem i hem de passar a examinar aquest problema fonamental.

Cal començar per definir, del mode més exacte complet i possible, què és l'imperialisme. L'imperialisme és una fase històrica especial del capitalisme. El seu caràcter específic té tres peculiaritats: l'imperialisme és 1) capitalisme monopolista; 2) capitalisme parasitari o en descomposició; 3) capitalisme agonitzant. La substitució de la lliure competència pel monopoli és el tret econòmic fonamental, l'essència de l'imperialisme. El monopolisme es manifesta en cinc formes principals: 1) càrtels, sindicats i trusts; la concentració de la producció ha assolit el grau que dona origen a aquestes associacions monopolistes dels capitalistes; 2) situació monopolista dels grans Bancs: de tres a cinc Bancs gegantins manegen tota la vida econòmica dels EE.UU., França i Alemanya; 3) apropiació de les fonts de matèries primeres pels trusts i l'oligarquia financera (el capital financer és el capital industrial monopolista fos amb el capital bancari); 4) s'ha iniciat el repartiment (econòmic) del món entre els càrtels internacionals. Són ja més de cent els càrtels internacionals que dominen tot el mercat mundial i se'l reparteixen "amigablement", fins que la guerra el redistribuísca *de nou*! L'exportació del capital, com a fenomen particularment característic a diferència de l'exportació de mercaderies sota el capitalisme no monopolista, serva estreta relació amb el repartiment econòmic i políticoterritorial del món. 5) *Ha acabat* el repartiment territorial del món (de les colònies).

L'imperialisme, com a fase superior del capitalisme a Amèrica del Nord i a Europa, i després a Àsia, es va formar plenament en el període 1898-1914. Les guerres hispanonord-americana (1898), anglobòer (1899-1902) i rusojaponesa (1904-1905), i la crisi econòmica d'Europa en 1900, són els

principals punts decisius històrics d'aquesta nova època de la història mundial.

Que l'imperialisme és el capitalisme parasitari o en descomposició es manifesta, primer que res, en la tendència a la descomposició que distingeix *tot* monopoli en el règim de la propietat privada sobre els mitjans de producció. La diferència entre la burgesia imperialista democràticorepublicana i la monarquicoreaccionària s'esborra, precisament, perquè una i una altra es podreixen vives (cosa que no elimina, de cap manera, el desenvolupament sorprenentment ràpid del capitalisme en certes branques industrials, en certs països, en certs períodes). En segon lloc, la descomposició del capitalisme es manifesta en la formació d'un enorme sector de *rendistes*, de capitalistes que viuen de "tallar cupons". En els quatre països imperialistes avançats (Anglaterra, Amèrica del Nord, França i Alemanya), el capital en valors ascendeix, en cada país, de cent a cent cinquanta *mil milions* de francs, la qual cosa significa, almenys, una renda anual de cinc mil a vuit mil milions de francs. En tercer lloc, l'exportació de capital és el parasitisme elevat al quadrat. En quart lloc, "el capital financer tendeix a la dominació, i no a la llibertat". La reacció política en *tota* la línia és tret característic de l'imperialisme. Venalitat, suborn en proporcions gegantines, un vertader Panamà. En quint lloc, l'explotació de les nacions oprimides, lligada indissolublement a les annexions, i, sobretot, l'explotació de les colònies per un grapat de "grans" potències, converteix cada vegada més el món "civilitzat" en un paràsit que viu sobre el cos de centenars de milions d'homes dels pobles no civilitzats. El proletari romà vivia a costa de la societat. La societat actual viu a expenses del proletari modern. Marx subratllava especialment aquesta profunda observació de Sismondi. L'imperialisme modifica un xic la situació. Una capa privilegiada del proletariat de les potències imperialistes viu, en part, a costa dels centenars de milions d'homes dels pobles no civilitzats.

Queda clar per què l'imperialisme és un capitalisme *agonitzant*, en *transició* vers el socialisme: el monopoli, que naix *del* capitalisme, és *ja* la seua agonia, el començament del seu trànsit vers el socialisme. La mateixa significació té la gegantina *socialització* del treball realitzada per l'imperialisme (allò que els seus apòlogistes, els economistes burgesos, anomenen "entrellaçament").

Al definir d'aquesta manera l'imperialisme, ens col·loquem en plena contradicció amb C. Kautsky, que es resisteix a considerar l'imperialisme com una "fase del capitalisme" i el defineix com a *política* "preferida" del capital financer, com a tendència dels països "industrials" a annexar-se els països "agraris". Des del punt de vista teòric, aquesta definició de Kautsky és completament falsa. La peculiaritat de l'imperialisme *no* és precisament el domini del capital industrial, sinó el del capital financer, precisament la tendència a annexar-se *no* sols països agraris, sinó *tota classe* de països. Kautsky separa la política de l'imperialisme de la seua economia, separa el monopolisme en política del monopolisme en economia, per a desbrossar el camí al seu vulgar reformisme burgès tal com el "desarmament", l'"ultraimperialisme" i la resta de necieses per l'estil. El propòsit i l'objecte d'aquesta falsedat teòrica es redueixen exclusivament a dissimular les contradiccions més profundes de l'imperialisme i a justificar d'aquesta manera la teoria de la "unitat" amb els seus apòlogistes: amb els oportunistes i socialxovinistes descarats.

Ja hem parlat prou d'aquesta ruptura de Kautsky amb el marxisme, tant en el *Sotsial-Demokrat* com en el *Kommunist*. Els nostres kautskians russos, els del CO amb Axelrod i Spectator al front, sense excloure'n Màrtov i, en grau considerable, a Trotski, han preferit silenciar el kautskisme com a tendència. No s'han atrevit a defensar el que Kautsky ha escrit durant la guerra limitant-se simplement a elogiar a Kautsky (Axelrod en el seu fullet alemany que el Comitè d'Organització *ha promès* publicar en rus) o al·ludir a cartes particulars de Kautsky (Spectator) en les que afirma que pertany a l'oposició i tracta d'anul·lar jesuíticament les seues declaracions xovinistes.

Observem que, en la seua "interpretació" de l'imperialisme (que equival a embellir-lo), Kautsky retrocedeix no sols en relació a *El capital financer* de Hilferding (per molt encabotadament que el mateix Hilferding defenga ara Kautsky i la "unitat" amb els socialxovinistes!), sinó també en relació al *social-liberal* J. A. Hobson. Aquest economista anglès, que de cap manera pretén merèixer el títol de marxista, defineix d'una manera molt més profunda l'imperialisme i palesa les seues contradiccions en la seua obra de 1902. Vegem què diu aquest escriptor (en les obres del qual podem trobar quasi totes les vulgaritats pacifistes i "conciliadores" de Kautsky) sobre la qüestió, que té singular importància, del caràcter parasitari de l'imperialisme:

Dues classes de circumstàncies han debilitat, segons el parer de Hobson, la potència dels vells imperis: 1) el "parasitisme econòmic", i 2) la formació d'exèrcits amb homes dels pobles

dependents. "La primera és el costum del parasitisme econòmic, en virtut del qual l'estat dominant utilitza les seues províncies, les seues colònies i els països dependents, a fi d'enriquir la seua classe dirigent i de subornar les seues classes inferiors perquè s'estiguen quietes".

Referint-se a la segona circumstància Hobson escriu:

"Un dels símptomes més estranys de la ceguesa de l'imperialisme" (en boca del social-liberal Hobson aquesta cançó sobre la "ceguesa" dels imperialistes és més apropiada que en el "marxista" Kautsky) "és la despreocupació amb què la Gran Bretanya, França i altres nacions imperialistes mamprenen aquest camí. La Gran Bretanya ha anat més lluny que cap altre país. La major part de les batalles per mitjà de les quals vam conquerir el nostre imperi de l'Índia, van ser sostingudes per les nostres tropes indígenes. A l'Índia, i últimament a Egipte, grans exèrcits permanents estan manats per anglesos; quasi totes les guerres de conquesta en Àfrica, a excepció de la del Sud, han sigut portades a terme, per a nosaltres, pels indígenes".

La perspectiva del repartiment de Xina va donar lloc a la següent apreciació econòmica d'Hobson: "La major part de l'Europa Occidental podria adquirir aleshores l'aspecte i el caràcter que tenen actualment certs llocs d'aquests països: el sud d'Anglaterra, la Riviera, els llocs d'Itàlia i de Suïssa més freqüentats pels turistes i poblats pels ricassos, és a dir, petits grups d'aristòcrates acabats, que reben dividendes i pensions de l'Orient Llunyà, amb un grup una mica més nombrós d'empleats i comerciants i un nombre més considerable de criats i obrers del ram del transport i de la indústria dedicada al darrer retoc dels articles manufacturats. En canvi, les branques principals de la indústria desapareixerien i els productes alimentaris de gran consum, els articles semimanufacturats d'ús corrent afluirien, com un tribut, d'Àsia i d'Àfrica". "Heus ací quines possibilitats obre davant de nosaltres una aliança més vasta dels Estats occidentals, una federació europea de les grans potències; aqueixa federació no sols no faria avançar la civilització mundial, sinó que podria implicar un perill gegantí de parasitisme occidental: formar un grup de les nacions industrials avançades, les classes superiors del qual percebrien immensos tributs d'Àsia i d'Àfrica, per mitjà dels quals mantindrien a grans masses domesticades d'empleats i servidors, ocupats no ja en la producció agrícola i industrial de gran consum, sinó a prestar serveis personals o realitzar un treball industrial secundari, davall el control d'una nova aristocràcia financera. Que els que estiguen disposats a rebutjar aquesta teoria" (hauria de dir-se: perspectiva), "com poc digna d'atenció, reflexionen sobre les condicions econòmiques i socials de les regions del sud d'Anglaterra que es troben ja en aquesta situació. Que pensen en les enormes proporcions que podria adquirir aqueix sistema si Xina es vera sotmesa al control econòmic de semblants grups financers, d'"inversionistes de capital" (rendistes), dels seus funcionaris polítics i empleats comercials i industrials que extraurien beneficis del més gran dipòsit potencial que mai ha conegut el món, a fi de consumir els dits beneficis a Europa. Naturalment, la situació és excessivament complexa, el joc de les forces mundials és massa difícil de calcular perquè resulte molt versemblant aqueixa o una altra interpretació unilateral del futur. Però les influències que regeixen l'imperialisme de l'Europa Occidental en el present s'orienten cap aqueixa direcció, i, si no troben resistència, si no són desviades vers una altra direcció, orientaran en aqueix sentit la consumació del procés".

El social-liberal Hobson no veu que aquesta "resistència" només pot oposar-la el proletariat revolucionari, i només en forma de revolució social. No debades és social-liberal! Però ja en 1902 abordava admirablement tant el problema de la significació dels "Estats Units d'Europa" (sàpia-ho el kautskià Trotski!) com tot el que tracten de dissimular els *kautskians hipòcrites* de diversos països, a saber: que els *oportunistes* (socialxovinistes) col·laboren amb la burgesia imperialista precisament per a formar una Europa imperialista sobre els múscles d'Àsia i d'Àfrica; que els oportunistes són, objectivament, una part de la petita burgesia i d'algunes capes de la classe obrera, part *subornada* amb les superguanyes imperialistes, convertida en gossos guardians del capitalisme, en *element corruptor* del moviment obrer.

Més d'una vegada, i no sols en articles, sinó en resolucions del nostre Partit, hem assenyalat aquesta relació econòmica, la més profunda, precisament entre la burgesia imperialista i l'oportunisme, que ara (serà per molt de temps?) ha vençut al moviment obrer. D'això deduïem, entre altres coses, que és inevitable l'escissió amb el socialxovinisme. Els nostres kautskians han preferit eludir aquest problema! Màrtov, per exemple, ja en les seues conferències, recorria al sofisma que s'ha expressat del mode següent en el *Butlletí del Secretariat en l'Estranger del Comitè d'Organització* (núm. 4, del 10 d'abril de 1916):

". . . Molt roïna, inclús desesperada, seria la situació de la socialdemocràcia revolucionària si els grups

d'obers, que pel seu desenrotllament espiritual estan més prop dels "intel·lectuals", i els més qualificats, l'abandonaren fatalment per a passar-se a l'oportunisme . ."

Emprant la nècia parauleta "fatalment" i amb un poc de "trampa", *hom eludeix* el fet que *determinades* capes obreres *s'han passat* a l'oportunisme i a la burgesia imperialista! I aquest és el fet que volien *eludir* els sofistes del Comitè d'Organització. Ixen del pas amb l'"optimisme oficial" de què ara fan gala tant el kautskià Hilferding com molts altres, dient que les condicions objectives garanteixen la unitat del proletariat i la victòria de la tendència revolucionària!, dient que nosaltres som "optimistes" en allò que respecta al proletariat!

I, en realitat, tots aquests kautskians, Hilferding, els partidaris del CO, Màrtov i Cia. són optimistes... en allò que respecta l'*oportunisme*. Aquest és el quid de la qüestió!

El proletariat és fruit del capitalisme, però del capitalisme mundial, i no sols de l'europeu, no sols de l'imperialista. En escala mundial, cinquanta anys abans o cinquanta anys després (en *tal* escala açò és un problema secundari), el "proletariat", naturalment, "arribarà" a la unitat i en ell triomfarà "ineludiblement" la socialdemocràcia revolucionària. No es tracta d'açò, senyors kautskians, sinó que *vostès*, ara, en els països imperialistes d'Europa, *es prosternen com a lacais* davant els oportunistes, que són *estrany*s al proletariat com a classe, que són servidors, agents i portadors de la influència de la burgesia i, *si no es desembarassa d'ells*, el moviment obrer seguirà sent un *moviment obrer burgès*. La vostra prèdica de la "unitat" amb els oportunistes, amb els Legien i els David, els Plekhanov i els Txkhenkeli, els Potréssov, etc., és, objectivament, la defensa de *l'esclavització* dels obrers per la burgesia imperialista a través dels seus millors agents en el moviment obrer. La victòria de la socialdemocràcia revolucionària en escala mundial és absolutament ineludible, però *marxa i anirà, avançarà i avançarà només contra* vostès, serà una victòria *sobre* vostès.

Les dues tendències, inclús els *dos* partits del moviment obrer contemporani, que tan clarament s'han escindit en tot el món en 1914-1916, van ser *observades per Engels i Marx a Anglaterra* durant diversos decennis, aproximadament entre 1858 i 1892.

Ni Marx ni Engels van viure per a veure l'època imperialista del capitalisme mundial, que només s'inicia entre 1898 i 1900. Però ja a mitjan segle XIX, era característica d'Anglaterra la presència, almenys, de dos principals trets distintius de l'imperialisme: 1) immenses colònies i 2) guanys monopolistes (a conseqüència de la seua situació monopolista en el mercat mundial). En aquests dos sentits, Anglaterra representava llavors una excepció entre els països capitalistes, i Engels i Marx, analitzant aquesta excepció, indicaven en forma completament clara i definida que estava *en relació* amb la victòria (temporal) de l'oportunisme en el moviment obrer anglès.

En una carta a Marx, del 7 d'octubre de 1858, escrivia Engels: "El proletariat anglès s'està aburgessant, de fet, cada dia més; així que aquesta nació, la més burgesa de totes, aspira aparentment a arribar a tindre *al costat* de la burgesia, una aristocràcia burgesa i un proletariat burgès. Naturalment, per part d'una nació que explota el món sencer, açò és, fins a cert punt, lògic". En una carta a Sorge, datada el 21 de setembre de 1872, Engels comunica que Hales va promoure en el Consell Federal de la Internacional un gran escàndol, aconseguint un vot de censura contra Marx per les seues paraules que "els líders obrers anglesos s'havien venut". Marx escriu a Sorge el 4 d'agost de 1874: "Pel que fa als obrers urbans d'ací (a Anglaterra), és de doldre que tota la banda de líders no haja anat al Parlament. Seria el camí més segur per a alliberar-se d'aqueixa canalla". En una carta a Marx, de l'11 d'agost de 1881, Engels parla de "les pitjors tradeunions angleses, que permeten que les dirigisca gent venuda a la burgesia, o, si més no, pagada per ella". En una carta a Kautsky, del 12 de setembre de 1882, escrivia Engels: "Em pregunta vostè què pensen els obrers anglesos sobre la política colonial? El mateix que pensen de la política en general. Ací no hi ha un partit obrer, només hi ha conservadors i radicals liberals, i els obrers s'aprofiten amb d'ells, amb la major tranquil·litat, del monopoli colonial d'Anglaterra i del seu monopoli en el mercat mundial".

El 7 de desembre de 1889, escrivia Engels a Sorge:

"... El més repugnant ací (a Anglaterra) és la respectabilitat (*respectability*) burgesa que s'ha fet carn i sang dels obrers...; fins i tot al propi Tom Mann, a qui considere el millor de tots ells, li agrada mencionar que haurà de menjar amb el batlle. I únicament en comparar-lo amb els francesos, es convenç hom del que és la revolució". En una altra carta, del 19 d'abril de 1890: "El moviment (de la classe obrera a Anglaterra) *avança davall* la superfície, abraça sectors cada vegada més amplis que, en la majoria dels casos, pertanyen a la massa

més inferior (subratllat per Engels), inert fins ara; i no està ja llunyà el dia en què aquesta massa es trobe a si mateixa, que veja clar que és ella mateixa, precisament, la colossal massa en moviment". El 4 de març de 1891: "el revés del fracassat sindicat dels obrers del port, les 'velles' tradeunions conservadores, riques i per això mateix covards, queden soles en el camp de batalla..." El 14 de setembre de 1891: en el Congrés de les tradeunions, celebrat en Newcastle, són derrotats els vells tradeunionistes, enemics de la jornada de 8 hores, "i els periòdics burgesos reconeixen la derrota del *partit obrer burgès*" (subratllat en totes parts per Engels)...

El pròleg d'Engels a la segona edició de *La situació de la classe obrera a Anglaterra* (1892) demostra que aquests pensaments, repetits durant decennis, van ser també expressats per Engels públicament, en lletres de motlle. En el dit pròleg parla de la "aristocràcia al si de la classe obrera", de la "minoría privilegiada d'obers" enfront de "la gran massa obrera". "Una petita minoría, privilegiada i protegida", de la classe obrera és l'única que va obtindre "prolongats avantatges" de la situació privilegiada d'Anglaterra en 1848-1868, mentre que, "la gran massa, en el millor dels casos, només gaudia de breus millores" ... "Quan es trenque el monopoli industrial d'Anglaterra, la classe obrera anglesa perdrà la seua situació privilegiada"... Els membres de les "noves" tradeunions, els sindicats d'obers no qualificats, "tenen un enorme avantatge: la seua mentalitat és encara un terreny verge, absolutament exempt dels 'respectables' prejudicis burgesos heretats, que trastornen els caps dels 'vells tradeunionistes' millor situats..." En Anglaterra es parla d'"els anomenats representants obrers" referint-se a gents a qui "es perdona la seua pertinença a la classe obrera perquè ells mateixos estan disposats a ofegar aquesta qualitat seua en l'oceà del seu liberalisme..."

Amb tota intenció hem fet citacions prou detallades de manifestacions directes de Marx i Engels, perquè els lectors puguen estudiar-les *en conjunt*. És imprescindible estudiar-les i paga la pena que es reflexione atentament sobre elles. Perquè són la *clau* de la tàctica del moviment obrer que prescriuen les condicions objectives de l'època imperialista.

També ací Kautsky ha intentat ja "enterbolir l'aigua" i substituir el marxisme per una conciliació dolçassa amb els oportunistes. Polemitzant amb els socialimperialistes francs i cànids (com Lensch), que justifiquen la guerra per part d'Alemanya, com a destrucció del monopoli d'Anglaterra, Kautsky "*corregeix*" aquesta evident falsedat amb una altra falsedat igualment palmària. En compte d'una falsedat cínica col·loca una falsedat dolçassa! El monopoli *industrial* d'Anglaterra, diu, està fa temps trencat, destruït: ni es pot ni cal destruir-lo.

Per què és fals aquest argument?

En primer lloc, perquè passa per alt el monopoli *colonial* d'Anglaterra. I Engels, com hem vist, ja en 1882, fa 34 anys, ho indicava amb tota claredat! Si està desfet el monopoli industrial d'Anglaterra, el colonial no sols es manté, sinó que s'ha recrutat extraordinàriament, perquè tot el món està ja repartit! Amb les seues mentides dolçasses, Kautsky fa passar de contraban la idea, pacifistaburguesa i oportunistapetitburguesa que "no cal fer la guerra". Els *capitalistes* no sols tenen ara per què fer la guerra, sinó que, per contra, *no poden deixar de fer-la*, si, volen conservar el capitalisme, perquè sense un nou repartiment de les colònies per la força, els *nous* països imperialistes no podran obtindre els privilegis que frueixen les potències imperialistes més velles (*i menys fortes*).

En segon lloc, ¿per què explica el monopoli d'Anglaterra la victòria (temporal) de l'oportunisme en aquest país? Perquè el monopoli dóna *superguanys*, és a dir, un excés de guanys per damunt de les guanys normals, ordinaris del capitalisme en tot el món. Els capitalistes *poden* despendre una part d'aquests superguanys (i àdhuc una part no petita!) per a subornar els seus obrers, creant quelcom així com una aliança (recorde hom les famoses "aliances" de les tradeunions angleses amb els seus amos descrites pels Webb), aliança dels obrers d'un país donat, amb els seus capitalistes *contra* els altres països. A fins del segle XIX, el monopoli industrial d'Anglaterra estava ja desfet. Això és indiscutible. ¿Però *com* es va produir aqueixa destrucció? ¿De manera que fera desaparèixer *tot* monopoli?

Si així fóra, la "teoria" de Kautsky de la conciliació (amb l'oportunisme) estaria fins a cert punt justificada. Però precisament es tracta de què no és així. L'imperialisme és el capitalisme monopolista. Cada càrtel, cada trust, cada sindicat, cada Banc gegantí és un monopoli. Els superguanys no han desaparegut, sinó que prossegueixen. L'explotació per un país privilegiat, financerament ric, de *tots* els altres, segueix i és encara més intensa. Un grapat de països rics (són en total quatre, si es té en compte una riquesa independent i vertaderament gegantina, una riquesa

"contemporània: Anglaterra, França, els Estats Units i Alemanya) ha estès els monopolis en proporcions inabastables, obté centenars, si no milers de milions de *superguanys*, "viu a coll" de centenars i centenars de milions d'hommes d'altres països, entre lluites intestines pel repartiment d'un botí del més sumtuós, del més abundant, del més fàcil.

En açò consisteix precisament l'essència econòmica i política de l'imperialisme, les profundíssimes contradiccions del qual Kautsky oculta en comptes de posar-les al descobert.

La burgesia d'una "gran" potència imperialista *té capacitat econòmica* per a subornar a les capes superiors d'"els seus" obrers, dedicant a això alguns centenar de milions de francs a l'any, ja que els seus *superguanys* s'eleven probablement a prop de mil milions. I la qüestió de com es reparteix aqueixa petita molla entre els ministres obrers, els "diputats obrers" (recordeu l'esplèndida anàlisi que d'aquest concepte fa Engels), els obrers que formen part dels comitès de la indústria armamentista, els funcionaris obrers, els obrers organitzats en sindicats de caràcter estretament gremial, els empleats, etc., etc., és ja una qüestió secundària.

De 1848 a 1868, i en part després, Anglaterra era l'únic país monopolista; *per això* va poder vèncer allí, per a decennis, l'oportunisme; *no hi havia* més països ni amb riquíssimes colònies ni amb monopoli industrial.

L'últim terç del segle XIX és un període de transició a una nova època, a l'època imperialista. Frueix del monopoli *no* el capital financer d'una sola gran potència, sinó el d'unes quantes, molt poques. (En el Japó i a Rússia, el monopoli de la força militar, d'un territori immens o de facilitats especials per a desposseir els pobles al·lògens, a Xina, etc., completa i en part substitueix el monopoli del capital financer més modern.) D'aquesta diferència es dedueix que el monopoli d'Anglaterra *va poder ser indiscutit* durant decennis. En canvi, el monopoli del capital financer actual es discuteix furiosament; ha començat l'època de les guerres imperialistes. Llavors es podia subornar, corrompre durant decennis la classe obrera d'un país. Ara açò és inversemblant, i potser fins i tot impossible. Però, en canvi, *cada* "gran" potència imperialista pot subornar i suborna a capes *més reduïdes* (que a Anglaterra entre 1848 i 1868) de l'"aristocràcia obrera". Aleshores, com diu amb admirable profunditat Engels, només en un país podia constituir-se un "*partit obrer burgès*", perquè només un país disposava del monopoli, però, en canvi, per llarg temps. Ara, el "*partit obrer burgès*" és *inevitable* i típic en *tots* els països imperialistes, però, tenint en compte la desesperada lluita d'aquests pel repartiment del botí, no és probable que semblant partit triomfe per llarg temps en una sèrie de països. Ja que els trusts, l'oligarquia financera, la carestia, etc., *permeten* subornar un grapat de les capes superiors i d'aquesta manera oprimeixen, subjuguem, arruïnen i turmenten amb creixent intensitat la *massa* de proletaris i semiproletaris.

D'una banda, està la tendència de la burgesia i dels oportunistes a convertir el grapat de nacions mes riques, privilegiades, en "eterns" paràsits sobre el cos de la resta de la humanitat, a "dormir sobre els llorers" de l'explotació de negres, hindús, etc., tenint-los subjectes per mitjà del militarisme modern, proveït d'una magnífica tècnica d'extermini. D'altra banda, està la tendència de les *masses*, que estan més oprimides que abans, que suporten totes les calamitats de les guerres imperialistes, tendència a espolsar-se el jou, a derrocar la burgesia. La història del moviment obrer es desenvoluparà ara, inevitablement, en la lluita entre aquestes dues tendències, perquè la primera tendència no és casual, sinó que té un "fonament" econòmic. La burgesia ha donat ja a llum, ha criat i s'ha assegurat "partits obrers burgesos" de socialxovinistes en *tots* els països. Manquen d'importància les diferències entre un partit oficialment format, com el de Bissolati a Itàlia, per exemple, partit totalment socialimperialista, i, suposem, el quasipartit, a mig formar, dels Potréssov, Gvòzdiev, Bulkin, Txkheídze, Skóbeliev i Cia. L'important és que, des del punt de vista econòmic, ha madurat i s'ha consumat el pas d'una capa d'aristocràcia obrera a la burgesia, perquè aquest fet econòmic, aquest desplaçament en les relacions entre les classes, trobarà sense gran "dificultat" una o una altra forma política.

Sobre la indicada base econòmica, les institucions polítiques del capitalisme modern (premsa, parlament, sindicats, congressos, etc.) han creat prebendes i privilegis *polítics*, corresponents als econòmics, per als empleats i obrers respectuosos, mansos, reformistes i patrioters. La burgesia imperialista atrau i premia els representants i partidaris dels "partits obrers burgesos" amb lucratiu i tranquils càrrecs en el govern o en el comitè d'indústries de guerra, en el parlament i en diverses comissions, en les redaccions de periòdics legals "seriosos" o en la direcció

de sindicats obrers no menys seriosos i "obedients a la burgesia".

En aquest mateix sentit actua el mecanisme de la democràcia política. En els nostres dies no es pot passar sense eleccions; ni res es pot fer sense les masses, però en l'època de la impremta i del parlamentarisme *no és possible* atraure les masses sense un sistema àmpliament ramificat, metòdicament aplicat, sòlidament organitzat d'adulació, de mentides, de frau, de prestidigitació amb parauletes populars i de moda, de promeses a tort i a dret de tota classe de reformes i beneficis per als obrers, sempre que renunciïn a la lluita revolucionària per derrocar la burgesia. Jo anomenaria a aquest sistema lloydgeorgisme, pel nom d'un dels representants més eminents i hàbils d'aquest sistema en el país clàssic del "partit obrer burgès", el ministre anglès Lloyd George. Negociant burgès de primera classe i polític astut, orador popular, capaç de pronunciar tota classe de discursos, inclús revolucionaris, davant d'un auditori obrer; capaç d'aconseguir, per als obrers dòcils, dons apreciats com són les reformes socials (assegurances, etc.), Lloyd George serveix admirablement la burgesia i la serveix precisament entre els obrers, estenent la seua influència *precisament* en el proletariat, on li és més necessari i més difícil sotmetre moralment les masses.

¿Però és tanta la diferència entre Lloyd George i els Scheidemann, els Legien, els Henderson, els Hyndman, els Plekhanov, els Renaudel i Cia.? Se'ns objectarà que, d'aquests darrers, alguns tornaran al socialisme revolucionari de Marx. És possible, però aquesta és una diferència insignificant en proporció, si es considera el problema en escala política, és a dir, en el seu aspecte de masses. Alguns dels actuals líders socialxovinistes poden tornar al proletariat. Però el *corrent* socialxovinista o (el que és el mateix) oportunista no pot desaparèixer ni "tornar" al proletariat revolucionari. On el marxisme és popular entre els obrers, aquest corrent polític, aquest "partit obrer burgès", invocarà Marx i jurarà en el seu nom. No se li pot prohibir, com no se li pot prohibir a una empresa comercial que empre qualsevol etiqueta, qualsevol rètol, qualsevol anunci. En la història ha succeït sempre que, després de morts els caps revolucionaris els noms dels quals són populars en les classes oprimides, els seus enemics han intentat apropiarse'ls per a enganyar aquestes classes.

El fet que en *tots* els països capitalistes avançats s'han constituït ja "partits obrers burgesos", com a fenomen polític, i que sense una lluita enèrgica i despietada, en tota la línia, contra aqueixos partits (o, grups, corrents, etc., tot és el mateix) no pot ni parlar-se de lluita contra l'imperialisme, ni de marxisme, ni de moviment obrer socialista. La fracció de Txkheidze, *Nashe Dielo* i *Golos Trudà* a Rússia, i els partidaris del CO a l'estranger, no són sinó una variant d'un d'aquests partits. No tenim ni indicatiu de fonament per a pensar que aquests partits poden desaparèixer *abans* de la revolució social. Al contrari, com més prop estiga aqueixa revolució, com més poderosament s'encenga, com més bruscos i forts siguin les transicions i bots en el procés del seu desenrotllament, major serà el paper que exercisca en el moviment obrer la lluita del corrent revolucionari, de masses, contra el corrent oportunista, petit burgès. El kautskisme no és cap tendència independent, perquè no té arrels ni en les masses ni en la capa privilegiada que s'ha passat a la burgesia. Però el perill que comporta el kautskisme consisteix en què, utilitzant la ideologia del passat, s'esforça per conciliar el proletariat amb el "partit obrer burgès", per mantindre la seua unitat amb aquest últim i alçar de tal manera el prestigi de dit partit. Les masses no segueixen ja els socialxovinistes descarats: Lloyd George ha sigut xiulat a Anglaterra en assemblees obreres, Hyndman ha abandonat el partit; als Renaudel i els Scheidemann, als Potréssov i els Gvózdiev els protegeix la policia. El més perillós és la defensa encoberta que els kautskians fan dels socialxovinistes.

Un dels sofismes més difosos dels kautskistes és el remetre's a les "masses", dient que volen separar-se d'elles ni de les seues organitzacions! Però observe's com planteja Engels aquesta qüestió. Les "organitzacions de masses" de les tradeunions angleses van estar en el segle XIX al costat del partit obrer burgès. I no per això es van conformar Marx i Engels amb aquest partit, sinó que el van desemmascarar. No oblidaven, en primer lloc, que les organitzacions de les tradeunions abracen, en forma immediata, *una minoria del proletariat*. Aleshores en Anglaterra com ara a Alemanya està organitzada no més d'una quinta part del proletariat. Sota el capitalisme no pot pensar-se seriosament en la possibilitat d'organitzar la majoria dels proletaris. En segon lloc (i açò és el principal), no es tracta del nombre de membres d'una organització sinó del sentit real, objectiu, de la seua política: de si aqueixa política representa les masses, serveix les masses, és a dir, serveix per a alliberar-les del capitalisme, o representa els interessos d'una minoria, la seua conciliació amb el capitalisme. Precisament açò últim, que era just en relació amb Anglaterra en el segle XIX, és just hui en dia en relació amb Alemanya, etc.

Del "partit obrer burgès" de les *velles tradeunions*, de la minoria privilegiada, distingeix Engels la "massa *inferior*", la vertadera majoria i apel·la a ella, que no està contaminada de "respectabilitat burgesa". Aqueix és el quid de la tàctica marxista!

Ni nosaltres ni ningú pot calcular exactament quina part del proletariat és la que segueix i seguirà els socialxovinistes i oportunistes. Només la lluita ho palesarà, només la revolució socialista ho decidirà definitivament. Però el que sí que sabem amb certesa és que els "defensors de la pàtria" en la guerra imperialista només *representen* una minoria. I per açò, si volem seguir sent socialistes, el nostre deure és anar *més a baix i més al fons*, a les vertaderes masses: en això està el sentit de la lluita contra l'oportunisme i tot el contingut d'aquesta lluita. Posant al descobert que els oportunistes i els socialxovinistes traeixen i venen de fet els interessos de les masses, que defenen privilegis passatgers d'una minoria obrera, que estenen idees i influències burgeses, que, en realitat, són aliats i agents de la burgesia, d'aquesta manera ensenyem les masses a comprendre quins són els seus vertaders interessos polítics, a lluitar pel socialisme i per la revolució, a través de totes les llargues i penoses peripècies de les guerres imperialistes i dels armistícis imperialistes.

L'única línia marxista en el moviment obrer mundial consisteix en explicar a les masses que l'escissió amb l'oportunisme és inevitable i imprescindible, en educar-les per a la revolució en una lluita despietada contra ell, en aprofitar l'experiència de la guerra per a desemmascarar totes les infàmies de la política obrera liberalnacionalista, i no per a encobrir-les.

En l'article següent tractarem de resumir els principals trets distintius d'aquesta línia, en contraposició al kautskisme.